

Kunskapssynen och pedagogiken.

Att kunskap kan ta sig olika uttryck klargörs i boken *Kunskapssynen och pedagogiken*, med underrubriken "Varför skolan slutade leverera och hur det kan åtgärdas" (Dialogos förlag), redigerad av Magnus Henrekson.

Redaktören motiverar i sitt förord denna bok med att forskning och debatt annars är fixerad vid detaljer som skolval, kommunalisering, nya lärargenerationers svagare kunskaper, vinstdrivande företag, nya betygssystem m.m. och att problemets systemkaraktär försvarar ett tvärvetenskapligt angreppssätt. I den för samtliga författare gemensamma inledningen med dess problemformulering förklaras syftet med boken vara att göra en kritisk granskning av den svenska skolan som paradigm i betydelsen teoretiskt ramverk, som omfattar idéer, terminologi, metodik, värden och ontologiska antaganden (not s. 18). Avslutningsvis och i förordet presenteras de fyra författarna.

Redaktören, professor i nationalekonomi med inriktning på entreprenörskapets ekonomi, svarar för kap. 2: "Skolans problem: fallande kunskaper och flykten från läraryrket". Ingrid Wällgren, doktorand i idé- och lärdomshistoria, har skrivit kap. 3: "Den postmodernistiska kunskapssynen och den svenska skolan." Inger Enkvist, professor emerita i spanska, som publicerat flera böcker och artiklar om lärarrollen och om hur man lär elever och lärare att arbeta intellektuellt, behandlar i kap. 4: "Postmodernism och subjektivism i Läroplan för grundskolan 2011" (reviderad 2016). Martin Ingvar, professor i integrativ medicin, vilken som hjärnforskare och debattör har visat hur aktuell forskning inom neuro- och kognitionsvetenskap så effektivt som möjligt kan stötta barns lärande, har som rubrik för sitt bidrag, kap. 5: "Inte anpassad för hjärnan." Där betonas behovet av en rejäl revision av synen på kunskap och lärande inom skolan och särskilt inom lärarutbildningen. Metrakognitiv kapacitet, att förstå sig själv som lärande agent och att se lärandets sammanhang och struktur, framhålls som en nyckel till framgång. Ingvar framhåller hög läsförmåga och målinriktad träning som en bas för framtida inläring.

Redan i inledningen slås fast att en postmodernistisk, relativistisk kunskapssyn alltmer kommit att dominera den svenska skolan. "Driven till sin spets innebär en sådan kunskapssyn (anm. i kap 3 också kallad "konstruktivistisk", dvs. konstruerad av den enskilde eleven) att det egentligen inte finns några sanningar, endast partsinlagor eller ideologiska tankebyggnader" (s. 18). Skolan har inte tillämpat skollagens krav att bygga arbetet på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. För de två avslutande kapitlen svarar samtliga fyra författare: "Kunskapssynen och pedagogiken: implikationer för elever, lärare och samhälle" (kap 6); "Skolan behöver ett paradigmskifte" (kap. 7). Slutsatsen nederst på s. 201 lyder: "För att lyckas behöver det svenska utbildningsväsendet frigöra sig från den tankevärld av relativism och subjektivism som har så stort inflytande. Detta kräver att läroplaner och skollag skrivs om, att verksamheten i skolan inriktas på inläring, att eleverna examineras och att lärarutbildningen inriktas på ämneskunskap och hur denna förmedlas på ett effektivt sätt."

En av bokens bilagor ger en schematisk jämförelse mellan det rådande paradigmet och författarnas förslag till ett nytt paradigm. En annan bilaga innehåller en bakgrundsstudie av Hugo Fiévet och Magnus Henrekson: *Kunskapssyn och tongivande teorier i litteraturen på de svenska ämneslärarutbildningarna*.

På ett mångfacetterat sätt klargör denna skrift den svenska skolans kunskapssyn och pedagogik. Förmedlingen av ämneskunskaper tenderar att sättas i motsats till social fostran. Elevens eget sökande av fakta rankas högre än lärarens undervisning. Dennes uppgift blir främst handledarens. Det finns ingen objektiv sanning, endast den som var och en subjektivt kommer fram till. Författarna framhåller behovet av ett paradigmskifte som utvecklar eleverna i enlighet med deras hjärnkapacitet och rustar dem till fungerande medborgare i ett demokratiskt samhälle. Bokens olika avsnitt förmedlar en mängd fakta och insikter som annars är svåra att hitta inom ett så begränsat utrymme.

David Termén

Del av tidigare publicerad recension 'Fakta, kunskap, förnuft och tro' i *Kristen Fostran* nr 3/2018.